

HUKUKİ GÜVENLİK İLKESİ AÇISINDAN TAKİP EKONOMİSİ*

Mesut KÖKSOY**

ÖZET

Takip ekonomisi ilkesi, icra hukukuna hâkim olan ilkelerden biridir. Bu ilke, icra takip prosedüründe sadeliği, çabukluğu ve ucuzluğu sağlama amacına hizmet etmektedir. Takibin makul sürede, makul giderle ve düzenli bir şekilde sonuçlandırılması, bireylerin hukuki güvenliklerinin sağlanmasına da katkıda bulunmaktadır. Bu yönüyle takip ekonomisi ilkesi ile hukuki güvenlik ilkesi arasında yakın bir ilişki olduğunu söylemek mümkündür. Zira hukuki güvenlik ilkesi, hukuk kurallarının belirli, öngörülebilir ve istikrarlı olmasını ve bu çerçevede, bireylerin tüm işlem ve eylemlerinde Devlete güven duymasını; Devletin de gerçekleştirdiği yasal düzenlemelerde bireylerin güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerektirir. Bu nedenle icra takibinin her aşamasında her iki ilkenin de gözetilmesi gerekir.

Anahtar Kelimeler: İcra hukuku, takip ekonomisi ilkesi, hukuki güvenlik ilkesi, makul süre, makul gider

PERSUANCE ECONOMY WITH REGARD TO THE PRINCIPLE OF LEGAL SECURITY

ABSTRACT

The principle of persuance economy is one of principles which dominate to enforcement law. This principle serves to ensure simpleness, quickness and cheapness in issue enforcement proceedings. However this principle both serves to concluding of persuance in reasonable time, regularly with reasonable expense and contribute to ensure legal security. With this aspect could be said there is a close tie between persuance economy and legal security. Because legal security principle requires that citizens must trust their government, however government must abstain from injuring citizens confidence by legislative regulations. For this reason, both of principles must be considered at every phase of enforcement persuance.

Keywords: Enforcement law, the principle of persuance economy, the principle of legal security, reasonable time, reasonable expense

* Bu makale, yazarın “İcra Hukukunda Hukuki Güvenlik İlkesi” isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

** Arş. Gör., Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Özel Hukuk, Medenî Usul ve İcra İflâs Hukuku Anabilim Dalı.

Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih : 15.08.2016

Yayınlanmasının Uygun Görüldüğü Tarih: 25.08.2016

GİRİŞ

Takip ekonomisi ilkesi, takibin ve icra faaliyetinin imkânlar dâhilinde kısa sürede, basit ve ucuz şekilde sonuçlandırılması anlamına gelmektedir¹. Tebligatlarda yaşanan aksaklıklar ve icra dairesi görevlilerinin ihmâlleri gibi sorunlar, icra takiplerinin ilerleyişine engel olmaktadır. Takip ekonomisi ilkesi ise, bu sorunları ortadan kaldırarak, icra takibinin makul sürede, makul giderle ve düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Bireylerin kendiliğinden hak almasının yasak olması ve icra takip yetkisinin Devletin tekelinde olması, icra takiplerinin etkili bir şekilde sonuçlandırılmasının önemini ortaya koymaktadır. İcra takibi sırasında, takip ekonomisi ilkesinin unsurlarının tamamının birlikte gözetilmesi, bireylerin icra organlarına güven duymasını ve ihkak-ı hakkın önlenmesini sağlar. Bu nedenle, takip ekonomisi ilkesinin takibin her aşamasında gözetilmesi hukuk devleti olmanın bir gereğidir.

İcra takiplerinin makul sürede, makul giderle ve etkili bir şekilde sonuçlanması, hem takip ekonomisi ilkesi hem de hukuki güvenlik ilkesi bakımından gereklidir. Hukuki güvenlik ilkesi, hukuk kurallarının ve uygulamanın belirli, öngörülebilir ve istikrarlı olmasını gerektirir. Alacaklı olduğunu iddia eden her birey, icra dairesine başvururken, hakkına bir an önce kavuşacağına güvenir ve icra takibinin düzenli bir şekilde yürütülerek sonuçlanacağını öngörür. Devletin de bu güven duygusunu boşa çıkarmaması hukuki güvenlik ilkesinin bir gereğidir. Bu bakımdan, hukuki güvenlik ilkesi ile takip ekonomisi ilkesini, bazı noktalarda birbirini destekleyen ve benzer amaçlara hizmet eden ilkeler olarak değerlendirmek mümkündür.

İcra hukukunda, takibin ilerleyişini yavaşlatan, bireylerin icra organlarına başvurmasını engelleyen uygulama ve düzenlemeler bulunması, hem hukuki güvenliği tehdit etmekte, hem de takip ekonomisini ihlâl etmektedir. Bu noktada her iki ilke açısından ortak sorun teşkil eden hususlar, çalışmanın hazırlanmasında etkili olmuştur. Bu çalışmada, öncelikle takip ekonomisi ilkesi ve hukuki güvenlik ilkesi arasındaki ilişki tespit edilmeye çalışılmış, ardından da icra hukukunda yer alan bazı hususların, her iki ilke açısından da değerlendirilmesi yapılmıştır.

¹ ÖZEKES, Muhammet, İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009, s. 82; PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral/ÖZEKES, Muhammet, İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 70.

I. TAKİP EKONOMİSİ İLKESİ İLE USUL EKONOMİSİ İLKESİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Bu ilke, medeni usul hukukuna hâkim olan ilkeler arasında yer alan usul ekonomisi ilkesinin takip hukukundaki görünümüdür². Usul ekonomisi ilkesi, medeni usul hukukuna hâkim olan ilkelerden biridir³. Takip ekonomisi ilkesi ise icra ve iflâs hukukunda geçerli olan ilkeler arasında yer almaktadır. Takip ekonomisi ilkesi, usul ekonomisi ilkesi ile benzer niteliklere sahip ve takip hukuku bakımından onun devamı niteliğinde olan bir ilkedir⁴. Ancak takip ekonomisi ilkesi ve usul ekonomisi ilkesinin birbirinin yerine kullanılması söz konusu değildir. Her iki ilke arasında benzerlikler olduğu gibi bir takım farklılıklar da bulunmaktadır.

Usul ekonomisi ilkesi, yargılamanın kolaylaştırılmasını, yargılamada öngörülen sürelerle uyulmasını ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamayı amaçlamaktadır⁵. Takip ekonomisi ilkesi ise, takip prosedüründe sadeliği, çabukluğu ve ucuzluğu sağlama amacına hizmet etmektedir⁶. Görüldüğü üzere her iki ilke de benzer amaçları gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki, icra ve iflâs hukuku ile medeni usul hukuku, amaçları ve organları bakımından farklılık gösterdiğinden icra takibi aşaması, usul ekonomisi ilkesi içinde değerlendirilmemelidir⁷. Usul ekonomisi ilkesi yargılama faaliyetleri sırasında, takip ekonomisi ilkesi ise icra takipleri sırasında gözetilmesi gereken birer ilkedir. Bu nedenle, takip ekonomisi ilkesi, alacaklının icra dairesinden bir icra takibi başlatmasıyla devreye girecektir. İcra organlarına başvurudan önce bir yargılama faaliyeti söz konusu olursa, bu aşamada usul ekonomisi ilkesi devreye girecektir. Dolayısıyla mahkemeden bir ilâm alınması aşaması ile bu ilâmın icraya konulması aşamasını birbirinden ayrı olarak ele almak gerekir. Zira ilâmların icrası yargılama aşamasının devamı niteliğinde bir işlem olmayıp, yargılamadan bağımsız icra hukukuna özgü bir prosedür

² YILMAZ, Ejder, “Usul Ekonomisi”, AÜHFD, C. 57, S. 1, 2008, s. 245; ÇETİN, İbrahim, “Medeni Usul Hukukunda Usul Ekonomisi”, Sayıştay Dergisi, 2010/78, s. 104.

³ YILMAZ, Usul Ekonomisi, s. 243; YILMAZ, Ejder, “Yargılama Giderlerinin İşlevi ve Sosyal Hukuk Devleti”, ABD, 1984/2, s. 214; AKKAN, Mine, “Medeni Usul Hukukunda Etkin Hukukî Koruma”, MİHDER, C. 3, S. 6, 2007/1, s. 59.

⁴ ÖZEKES, İlkeler, s. 82; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 70.

⁵ YILMAZ, Usul Ekonomisi, s. 243; YILMAZ, Yargılama Giderlerinin İşlevi, s. 214.

⁶ UMAR, Bilge, İcra ve İflâs Hukukunun Tarihi Gelişmesi ve Genel Teorisi, Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Yayınları, No: 64/38, İzmir, 1973, s. 40, 41.

⁷ ERMENEK, İbrahim, Medenî Usul Hukukunda Davaların Birleştirilmesi ve Ayrılması, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014, s. 34.

olarak değerlendirilmelidir⁸. Hükmün kesinleşmesi, hâkimin dava üzerindeki yetkisini sona erdireceğinden bu aşamadan sonra Anayasa'nın 141/4'üncü maddesi ile bağlantılı, HMK m. 30'da belirtilen usul ekonomisinden bağımsız olarak takip ekonomisi devreye girecektir⁹.

II. TAKİP EKONOMİSİ İLKESİNİN İCRA HUKUKUNDAKİ YERİ

Usul ekonomisi ilkesi, Anayasa'nın 141/4'üncü maddesinde, “davaların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması, yargının görevidir” şeklinde düzenlenmiştir. Usul ekonomisine ilişkin diğer bir düzenleme ise, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30'uncu maddesinde yer almaktadır. Bu hükme göre, “Hâkim yargılamanın makul süre içinde ve düzenli bir biçimde yürütülmesini ve gereksiz gider yapılmamasını sağlamakla yükümlüdür”. Görüldüğü üzere usul ekonomisi ilkesinin temelleri, hem Anayasa'ya hem de Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na dayanmaktadır¹⁰. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6/1'inci maddesinde, usul ekonomisinin yargılamanın makul sürede yapılması unsuruna vurgu yapılmıştır. Buna karşılık takip ekonomisi ilkesine ilişkin Anayasa'da ve İcra ve İflâs Kanunu'nda açıkça bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak Kanun'da ve Anayasa'da açıkça düzenlenmemiş olması, bu ilkenin icra hukukunda uygulanamayacağı anlamına gelmez. Zira Anayasa'nın madde 141/4'te yer alan hükmünde, her ne kadar davalardan bahsedilse de, takip ekonomisi de bu kapsamda değerlendirilmelidir¹¹. Ayrıca adalete erişim hakkının doğal bir sonucu olarak takip ekonomisi ilkesinin icra ve iflâs hukukunda gözetilmesi gerekir. Diğer taraftan İcra ve İflâs Kanunu'nda yapılan tüm değişikliklerde takip ekonomisi ilkesi göz önünde bulundurulduğu da görülmektedir¹². İcra ve İflâs Kanunu'nda “derhal” (Örn. İİK m. 28), “kısa bir sürede” (Örn. İİK m. 57), “geciktirilmeksizin” gibi bir takım ifadelerle yer verilmesi, belirli işlemlerin belirli süreler içinde yapılmasının öngörülmesi, takip ekonomisi ilkesinin

⁸ TERCAN, Erdal, “Harçlar Kanunu m. 28/a ve m. 32'nin Mahkeme Kararları ve Yeni Kanuni Düzenlemeler Işığında Değerlendirilmesi”, EÜHFD, C. XIV, S. 1-2, 2010, s. 161.

⁹ ERMENEK, Ayrılma, s. 37.

¹⁰ ÇETİN, s. 100; ERMENEK, İbrahim, “Anayasa Mahkemesinin Bireysel Başvuru Üzerine Verdiği Kararların Medeni Yargılama Hukukuna Yansımaları ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Bazı Özel Durumlar”, MİHDER, C. 9, S. 26, 2013/3, s. 43.

¹¹ ERMENEK, Ayrılma, s. 37.

¹² ÖZEKES, İlkeler, s. 82; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 70.

gereği olarak takip prosedüründe sadeliği, çabukluğu ve ucuzluğu sağlama amacına hizmet etmektedir¹³.

Anayasa'nın 141/4'üncü maddesinde Devlete, yargının çabuk ve ucuz bir şekilde gerçekleşmesi için gereken tedbirleri alma konusunda açıkça bir yükümlülük getirilmiştir. Bu yükümlülüğün amacı yargılamada karşılaşılan aksaklıkların önüne geçebilmektir. Yargılama bakımından meydana gelen aksaklıkların pek çoğunun icra takiplerinde de ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Tebligata ilişkin sorunlar, bilgisizlik, dikkat ve özen eksikliği, iş yükünün fazla olması, tarafların, yargılamanın veya takibin uzamasına yönelik kötü niyetli davranışları hem yargılama faaliyetlerinde hem de icra takiplerinde yaşanan ortak sorunlar arasında yer almaktadır¹⁴. Dolayısıyla mahkemelerin yargı faaliyetlerinde usul ekonomisini gözetme yükümlülüğü, cebri icra hukukunda icra organlarının takip ekonomisi ilkesini gözetme yükümlülüğü ile benzer bir amaca hizmet etmektedir. Diğer taraftan takip ekonomisi ilkesinin, yargılama faaliyetinden daha önemli olduğu ve uygulama alanının diğer pek çok ilkedен daha katı olduğu da ifade edilmektedir¹⁵. Zira alacaklının hakkını elde etmesinde gerçekleştirilecek cebri icra faaliyeti, başvurulacak son başvuru yoludur. Bu nedenle Anayasanın 141/4'üncü maddesinin sadece mahkemeler değil, aynı zamanda icra organları bakımından da bağlayıcı olduğunu söylemek mümkündür. Aksine bir düşüncenin kabulü, Anayasa'nın 141/4'üncü maddesinin amacına aykırılık teşkil etmektedir.

Gerek Anayasa'nın 141/4'üncü maddesinde, gerekse Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 30. maddesinde yer alan usul ekonomisi ilkesi, emredici niteliktedir¹⁶. Anayasanın madde 141/4 hükmünün takip ekonomisi ilkesini de içine aldığından bahsedildiğine göre, takip ekonomisi ilkesinin de bu kapsamda emredici nitelikte olduğu söylenebilir. O halde gerek usul ekonomisi ilkesinin ihlâli¹⁷, gerekse takip ekonomisinin ihlâli Anayasa'ya aykırılık teşkil etmektedir. Bu nedenle, hâkimler yargılamanın her safhasında usul ekonomisini¹⁸, icra organları da takibin her aşamasında takip ekonomisini gözetmekle yükümlüdürler.

¹³ UMAR, s. 40, 41.

¹⁴ ÖZEKES, İlkeler, s. 83.

¹⁵ ÖZEKES, İlkeler, s. 82; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 70.

¹⁶ YILMAZ, Usul Ekonomisi, s. 243; ERMENEK, Ayrılma, s. 31.

¹⁷ PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet, Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 229.

¹⁸ ÇETİN, s. 82.

III. HUKUKİ GÜVENLİK İLKESİ VE İCRA HUKUKUNDAKİ YERİ

Cebri icra hukuku, müdahale ve zor kullanma yetkisinin en yoğun uygulandığı hukuk alanlarından biridir¹⁹. Nitekim icra faaliyetlerinin yerine getirilmesinde, gerekli durumlarda, borçlunun şahsına veya malvarlığına yönelik müdahalelerde bulunmaktadır. Alacaklının, borçlunun mal varlığından tatmin edilmesi esası kabul edildiğinden, gerektiğinde borçluya karşı bir zor kullanma söz konusu olmaktadır. Borçlunun borcunu kendi isteği ile ödememesi durumunda zor kullanma yetkisini kullanacak olan borçlu değil, bilakis Devlettir²⁰. Alacaklı ile borçlu arasındaki özel hukuk ilişkilerinden doğan alacağın tahsili, Devlet eliyle gerçekleştirilmektedir. Devlet, alacaklının alacağını elde etmesini icra organları aracılığıyla yerine getirmekte, dolayısıyla ihkak-ı hakkı yasaklamaktadır. Cebri icra tekelinin Devlete ait olması, hukuki koruma mekanizmasının önemli bir parçasını oluşturmaktadır²¹. Devletin yargılama aşamasında bu tekelden kısmen de olsa vazgeçmesi mümkündür²². Ancak cebri icra işlemlerinde bulunma yetkisi sadece Devlete ait olduğundan, takibin tüm aşamalarının icra organlarınca yürütülmesi gerekir²³. Dolayısıyla kendiliğinden hak almanın yasak olması nedeniyle Devlet, bireylerin taleplerinin yerine getirilmesini sağlama yükümlülüğü altına girmekten kaçınamaz²⁴. Ayrıca Devletin, sahip olduğu zor kullanma yetkisini hiçbir sınırlamaya tabi olmadan kullanması da düşünülemez²⁵.

İcra hukukunda alacaklı ve borçlu arasındaki menfaat çatışmasının bulunması, icra takibini yürütme yetkisinin Devlet tekelinde olması ve Devletin icra takipleri sırasında zor kullanma yetkisine sahip olması, icra hukukunda hukuki güvenliğin sağlanmasının önemini ortaya koymaktadır. Bireylerin temel hak ve özgürlüklerden etkili bir şekilde yararlanabilmeleri,

¹⁹ ÖZEKES, İlkeler, s. 207.

²⁰ BERKİN, Necmeddin M., Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1980, s. 9; UMAR, s. 206; PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 69; PEKCANİTEZ, Hakan, İcra – İflâs Hukukunda Şikâyet, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1986, s. 2-3; KURU, Baki, İcra ve İflâs Hukuku, C. 1, Evrim Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1988, s. 27.

²¹ AŞIK, İbrahim, İcra Sözleşmeleri, Turhan Kitabevi, Ankara, 2006, s. 22.

²² ÖZEKES, İlkeler, s. 79; AŞIK, s. 22.

²³ KURU, İcra, s. 27; PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 69.

²⁴ UMAR, s. 206.

²⁵ AŞIK, s. 25.

ancak hukuk güvenliği ve üstünlüğünün sağlandığı bir hukuk düzeninde gerçekleşebilir²⁶. Bu nedenle hukuki güvenlik ilkesi, bütün hukuk alanlarında olduğu gibi icra hukukunda da öncelikli olarak gözetilmesi gereken bir ilkedir.

Hukuki güvenlik ilkesi doktrinde, ‘‘Kamu otoriteleriyle ilişkilerinde kişilerin bugün ve geleceğe dönük olarak güven duygusu içinde olmaları’’ şeklinde tanımlanmıştır²⁷. Bir başka tanımda ise, ‘‘Herkesin bağlı olacağı kuralı önceden bilmesi ve tutumunu veya davranışlarını ona göre güven ile düzene sokabilmesi’’ olarak ifade edilmiştir²⁸. Hukuki güvenlik ilkesi de takip ekonomisi ilkesi gibi Anayasa’da açıkça düzenlenen bir ilke değildir. Ancak bu ilke hukuk devleti ilkesiyle birlikte değerlendirilmelidir. Hukuk devleti, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, eylem ve işlemleri hukuka uygun olan, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, konulan kurallarda adalet ve hakkaniyet ölçülerini göz önünde tutan, hakların elde edilmesini kolaylaştıran ve hak arama özgürlüğünün önündeki engelleri kaldıran devlet olarak ifade edilmektedir²⁹. Anayasa Mahkemesi’nin, hukuk devleti kavramına yer verdiği kararların çoğunda, hukuk devleti ile hukuki güvenlik ilkesi birlikte değerlendirilmiştir. Mahkeme bazen hukuki güvenlik ilkesini hukuk devleti ilkesinin ön koşullarından biri olarak değerlendirmiş³⁰, bazen hukuki güvenlik ilkesinin hukuk devletinin bir gereği³¹ olduğunu vurgulamış, bazen de hukuki güvenlik ilkesinin, hukuk devletinin unsurlarından birisi³² olduğunu ifade etmiştir.

Hukuki güvenlik ilkesi, her ne kadar Anayasa’da açıkça yer almasa da, Anayasa Mahkemesi, bu ilkenin hukuk devletinin temel bir unsuru olarak

²⁶ AYM, T. 10.07.2013, E. 1012/107, K. 2013/90, RG. 22.11.2013, S. 28829, KİBB, E. T. 15.07.2016.

²⁷ ERDOĞAN, Mustafa, Anayasal Demokrasi, 10. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2013, s. 114.

²⁸ EDİS, Seyfullah, Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, 6. Baskı, Ankara Üniversitesi Basım Evi, Ankara, 1997, s. 10.

²⁹ AYM, T. 14.01.2010, E. 2009/27, K. 2010/9, RG. 17.03.2010, S. 27524, KİBB, E. T. 15.07.2016.

³⁰ AYM, T. 31.01.2008, E. 2004/3, K. 2008/47, RG. 20.03.2008, S. 26822, KİBB, E. T. 15.07.2016.

³¹ AYM, T. 23.07.2003, E. 2003/48, K. 2003/76, RG. 11.09.2004, S. 25580, KİBB, E. T. 15.07.2016.

³² AYM, T. 11.06.2003, E. 2001/346, K. 2003/63, RG. 08.11. 2003, S. 25283, KİBB, E. T. 15.07.2016. Ayrıca bkz. AKKAN, s. 41; BÜLBÜL, Erdoğan, İdari İşlemlerin Yürürlükten Kaldırılması, Beta Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2010, s. 41.

Anayasa'nın bütün maddelerinde zımnen mevcut olduğu sonucuna varmıştır³³. Ayrıca Anayasa Mahkemesi, anayasaya uygunluk denetimi yaptığı pek çok kararında, hukuki güvenlik ilkesine yer vermiştir. Yine benzer şekilde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de, hukuki güvenlik ilkesinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde düzenlenen hakların özünde yer alan ve bu haklardan ayrı düşünülmesi mümkün olmayan bir ilke olduğunu vurgulamıştır³⁴. Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarında da belirtildiği üzere hukuki güvenlik ilkesi bireylere hukuken tanınmış olan temel hak ve özgürlüklerle sıkı bir ilişki içindedir. Bu bağlamda bireylerin sahip oldukları bu hak ve özgürlüklerin hukuka aykırı şekilde sınırlandırılmaları ve kullanımının engellenmesi hukuki güvenlik ilkesinin de ihlali olarak değerlendirilebilmektedir. Örneğin, hak arama özgürlüğünü engelleyen³⁵ düzenlemeler, hukuki güvenlik ilkesinin ihlali edilmesine neden olmaktadır.

Hukuki güvenlik ilkesi, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde Devlete güven duyabilmesini, Devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerektirir³⁶. Bu nedenle hukuki güvenlik ilkesinin gereğinin yerine getirilebilmesi için, icra takibinde birinci derecede görevli olan icra müdürlerinin, icra takibi sırasında, bireylerin icra organlarına olan güvenlerini sarsacak tutum ve davranışlardan kaçınmaları, tüm işlemlerini kanuna uygun şekilde yerine getirmeleri gerekmektedir.

IV.TAKİP EKONOMİSİ İLKESİ İLE HUKUKİ GÜVENLİK İLKESİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

A. Genel Olarak

Hukuki güvenlik ilkesi ile takip ekonomisi ilkesi arasında yakın bir ilişki bulunmaktadır. Hukuki güvenliğin sağlanabilmesi, takip ekonomisine mümkün olduğunca uyulması ile gerçekleşebilir. Takibin makul giderle, makul sürede ve etkili bir şekilde yapılması unsurlarının bir arada bulunması halinde, bireylerin icra organlarına ve icra takiplerinin ciddiyetine güveni artar. Bu nedenle, icra faaliyetlerinin tüm aşamalarında aktif olan icra müdürlerine,

³³ AYM, B. No: 2012/989, T. 19.12.2013, KİBB, E. T. 15.07.2016.

³⁴ Bu yöndeki AİHM kararı için bkz. BÜLBÜL, s. 42.

³⁵ AYM, T. 22.11.2012, E. 2012/132, K. 2012/179; RG. 26.07.2013, S. 28719; AYM, T. 10.07.2013, E. 2012/107, K. 2013/90, RG. 22.11.2013, S. 28829. Kararlar için bkz. KİBB, E. T. 15.07.2016.

³⁶ AYM, T. 26.12.2013, E. 2013/52, K. 2013/160, RG. 09.05.2014, S. 28995; AYM, T. 16.01.2014, E. 2013/110, K. 2014/8, RG. 09.05.2014, S. 28995. Kararlar için bkz. KİBB, E. T. 15.07.2016.

takibin etkili bir şekilde yürütülmesi konusunda önemli görevler düşmektedir. İcra müdürünün, icra takip işlemlerini zamanında yerine getirmesi, takdir yetkilerini ölçülü bir şekilde kullanması, borçlu ile alacaklı arasındaki menfaat dengesini gözetmesi gerekir. İcra müdürü, alacaklının makul sürede ve makul giderle alacağına kavuşmasını sağlarken, borçlunun da haklarını koruyabilmesine ve kendisini savunmasına imkân vermelidir. Zira icra müdürü, cebri icra faaliyetlerini Devleti temsilen yerine getirir³⁷. Bu noktada, icra müdürlerinin takip ekonomisine uygun davranışta bulunmaları, bir yandan alacaklı, borçlu ve üçüncü kişilerin icra organlarına güven duymasını tesis ederken diğer yandan da ihkak-ı hakka yönelmelerine engel olur. Aksine bir durum, takip sonucunda borçlunun ödemek zorunda kalacağı miktarı artıracığı gibi icra dairesinin iş yükünün de artmasına neden olur³⁸.

Takip ekonomisi ilkesinin gereğinin yerine getirilmesi çoğu zaman hukuki güvenliğin sağlanmasına da katkıda bulunmaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki takip ekonomisine uygunluk her zaman hukuki güvenlik ilkesine uygunluk olarak anlaşılmamalıdır. Örneğin takibin mümkün olan süratle sonuçlandırılması takip ekonomisine hizmet etmektedir. Buna karşılık, takibin çok hızlı şekilde sonuçlandırılması, tarafların hukuki güvenliklerinin ihlâl edilmesine sebebiyet verebilir. O halde her iki ilkenin çoğu zaman yakın ilişki içinde oldukları ancak bazı durumlarda birbirleriyle çatıştıkları söylenebilir. Bu nedenle icra takiplerinin amacına uygun şekilde yerine getirilmesinde takip ekonomisi ilkesi ile hukuki güvenlik ilkesi arasında bir denge kurulması gerekir.

B. Takip Ekonomisi İlkesinin Unsurları ile Hukuki Güvenlik İlkesi Arasındaki İlişki

Takip ekonomisi ilkesi, takibin ve icra faaliyetinin imkânlar dâhilinde kısa sürede, basit ve ucuz şekilde sonuçlandırılması anlamına gelmektedir³⁹. Bu tanımdan hareket edildiğinde, bu ilkenin unsurlarını, takibin makul sürede tamamlanması, takibin makul giderle tamamlanması ve takibin düzenli bir şekilde yürütülmesi olarak ifade etmek mümkündür.

³⁷ POSTACIOĞLU, İlhan, E., İcra Hukuku Esasları, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İkinci Baskı, İstanbul, 1969, s. 4; KURU, İcra, s. 27; POSTACIOĞLU, İlhan, E./ALTAY, Sümer, İcra Hukuku Esasları, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010, s. 2; PEKCANİTEZ, s. 3.

³⁸ PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 70; ÖZEKES, İlkeler, s. 82.

³⁹ ÖZEKES, İlkeler, s. 82.

1. Takibin Makul Sürede Tamamlanması Unsuru ile İlişkisi

Usul ekonomisi ilkesinin gereği olarak yargılamanın makul sürede gerçekleşmesi zorunlu olduğu gibi takibin makul sürede tamamlanması da takip ekonomisi ilkesi bakımından zorunludur. Makul sürede takibin yapılması hem icra dairelerinin işleyişinin etkili olması, hem de tarafların hak ve menfaatlerinin korunması bakımından önemlidir. Takip ekonomisi ve usul ekonomisi ilkesi, etkin hukuki korumanın sağlanmasına katkıda bulunmaktadır⁴⁰. Yargılamanın ve icra takiplerinin makul olan en kısa sürede sonuçlandırılması, bireylerin hak kaybına uğramalarını engelleyerek hukuki korumalarını sağlamaktadır⁴¹. İcra takiplerinde etkinliğin sağlanması için takibin mümkün olduğunca hızlı bir şekilde sonuçlandırılması gerekir. Ancak belirtmek gerekir ki, her ne kadar alacağın hızlı bir şekilde tahsil edilmesinde alacaklının menfaati bulursa da, borçluya savunma hakkı verilmeyen hızlı takipler, borçlunun zor duruma düşmesine ve kamu düzeninin bozulmasına yol açabilir⁴². Ayrıca bu durum borçlunun hukuki güvenliğinin zarar görmesine sebep olabilir. Adalet, uyumsuzluğun, her iki tarafı da memnun edecek şekilde çözülmesi anlamına geldiğinden⁴³, icra takiplerinde hem alacaklı hem de borçlunun menfaatleri dengelenmelidir. Bu sebeple, takibin hızlı bir şekilde sonuçlanması tek başına bir amaç olmamalıdır. Aksine bir düşüncenin kabulü, icra organlarının hatalı kararlar vermesine neden olabilir.

İcra takibi, alacaklının icra dairesinde takip talebinde bulunması ile başlar⁴⁴. Dolayısıyla makul sürenin takip talebiyle işlemeye başlayacağını kabul etmek gerekir. İcra takibinde alacaklının amacı, alacağına veya icra takibi yapmaktaki başka bir menfaatine bir an önce kavuşmaktır. Takibin son aşaması paraya çevirme olduğuna göre, hacizli malın satılarak satış bedelinin alacaklıya teslim edilmesiyle birlikte takip sona ermiş olacaktır. O halde makul sürenin hesaplanmasında dikkate alınacak süre, takip talebi ile satış bedelinin alacaklıya ödendiği zaman dilimi arasındaki süredir. Şayet alacaklının başka bir menfaati söz konusu ise, bu amacına ulaşması ile birlikte takip sona ereceğinden makul sürenin hesaplanmasında bu amaca ulaşana kadar geçen

⁴⁰ AKKAN, s. 40.

⁴¹ AKKAN, s. 40; ÖZEKES, İlkeler, s. 40.

⁴² BERKİN, İcra, s. 12.

⁴³ ÖZBEK, Mustafa, "Sosyal Devletin Gereği: Adalete Erişim", MİHDER, C. 2, S. 4, 2006, s. 912.

⁴⁴ KURU, Baki/ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder, İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 27. Baskı, Ankara, 2013, s. 129.

süre dikkate alınmalıdır. Dolayısıyla yargılamada geçen süreyi, sadece yargılamanın makul sürede yapılıp yapılmadığı açısından dikkate almak gerekir. İcra takibi sırasında geçen süre ise takibin makul sürede tamamlanması açısından dikkate alınmalıdır. Ancak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, yargılamanın makul sürede gerçekleşip gerçekleşmediğinin tespitinde icra takibinin sona erme tarihini esas almaktadır⁴⁵. Anayasa Mahkemesi de bireysel başvuruları incelerken, makul sürenin tespitinde sadece mahkemelerde geçen süreyi değil, kamu gücünü kullanan diğer organların işlemleri sırasında geçen süreyi de dikkate almaktadır⁴⁶.

Makul sürenin ne kadar olacağına ilişkin kesin sınırlar belirlemek zordur. Zira her bir takipte, alacaklı veya borçlu sayısı fazla olabilir ya da takibin sonuçlanması için izlenmesi gereken süreç farklı olabilir. Örneğin, alacaklının elinde bir ilâm olması durumunda bu ilâma dayanarak ilâmlı takip yapması, elinde ilâm olmadan yapacağı ilâmsız takibe göre daha hızlı bir şekilde sonuçlanacaktır. Bu nedenle, makul sürenin miktarının belirlenmesinde her bir takibin ayrı ayrı ele alınması ve ona göre makul sürenin aşıp aşılmadığının tespiti gerekmektedir.

Takibin makul sürede tamamlanması hem hukuki güvenlik ilkesi bakımından hem de takip ekonomisi ilkesi bakımından önemlidir. Hukuki güvenlik ilkesi, takibin makul sürede tamamlanmasını zorunlu kılar. Zira bireyler icra dairelerine başvururken alacaklarına en kısa sürede kavuşacaklarına güvenir ve alacaklarının icra organları aracılığıyla elde edilmesini isterler. Devletin de bu güveni boşa çıkarmaması hukuk devleti olmanın bir gereğidir. Zira hukuk devleti, bireylerin tüm işlem ve eylemlerinde devlete güven duyabilmesini gerektirir⁴⁷. Ayrıca takiplerin makul sürede tamamlanmaması, bireyleri, alacaklarını kendi eliyle tahsil etme yoluna teşvik eder. Böyle bir durum ise toplum düzeninin ve hukuki güvenliğin bozulmasına yol açar. Bu nedenle, takibin gereksiz yere uzatılmaması için bir takım önlemler alınmıştır. Örneğin, Taşınmaz ihale bedelinin ödenme süresinin 20 günden 10 güne düşürülmesi, takibin hızlandırılmasına yönelik bir değişikliktir (İİK m. 130)⁴⁸. İlgililerin adres göstermemeleri ve adres değişikliği halinde yeni adresini

⁴⁵ Bu yöndeki AİHM kararı için bkz. RÜZGARESEN, Cumhuriyet, Medeni Muhakeme Hukukunda Usul Ekonomisi İlkesi, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, s. 181.

⁴⁶ ERMENEK, Ayrılma, s. 34; ERMENEK, Bireysel Başvuru, s. 43.

⁴⁷ AYM, T. 17.05.2007, E. 2004/17, K. 2007/59, RG. 21.11.2007, S. 26707, KİBB, E. T. 15.07.2016.

⁴⁸ YILMAZ, Ejder, “Dünden Bugüne İcra İflâs Kanunumuz”, SÜHFD, C. 11, S. 3-4, 2003, s. 23.

bildirmemeleri ipoteğin paraya çevrilmesi sürecinin uzamasına ve alacaklının alacağını daha geç elde etmesine neden olmaktadır. Bu nedenle, takiplerin sürüncemede bırakılmasının önüne geçmek ve adalete güvenin tesisini sağlamak amacıyla, 4949 sayılı Kanun’la İİK’na yeni bir hüküm eklenmiştir⁴⁹. Bu hükümle birlikte, ipotek sözleşmesinin tarafları veya ipotekli taşınmazı daha sonra satın alanlar ya da bunların halefleri, tapu sicili müdürlüğüne yurt içinde bir tebligat adresi bildirmek zorunda kalacak, adres değişikliği halinde, şayet yeni adres bildirilmezse tebligatlar eski adrese yapılacak ve eski adrese ulaştığı tarih tebellüğ tarihi sayılacaktır (İİK m. 148/a). Takiplerin hızlandırılmasına yönelik birçok düzenleme ve değişiklik yapılmış olsa da bu amaca tamamen ulaşıldığını söylemek zordur⁵⁰.

2. Takibin Makul Giderle Tamamlanması Unsuru ile İlişkisi

Devlet, icra takibinin yürütülebilmesi için, yeteri kadar personel çalıştırmak ve gerektiği kadar icra dairesi kurmak zorundadır. Yerine getirilen hizmetin oldukça yoğun olması, takip masraflarının tamamının devlet tarafından karşılanmasını zorlaştırmaktadır. Bu hizmetlerin en verimli şekilde sağlanması için bireylerin bu giderlerin karşılanmasına katılması gerekmektedir⁵¹.

Takip ekonomisi ilkesi, hiçbir gider yapılmadan takibin tamamlanacağı veya takibin taraflarından harç istenmeyeceği anlamına gelmez⁵². Her ne kadar yargılama ve takip hizmetlerinin tamamen ücretsiz olması gerektiğine ilişkin bir düşünce mevcut olsa da, günümüz şartlarında bunun mümkün olmadığı da bir gerçektir. Diğer taraftan bireylerden alınan harçlar, Devlet tarafından yapılan giderlere sadece bir katkı niteliğindedir⁵³. O halde icra takibinin taraflarından belirli oranda harç ve masraf alınmasında hukuka aykırılık bulunmamaktadır. Önemli olan bu oranların hangi düzeyde tutulacağıdır.

Harçların ve giderlerin yüksek olması da düşük olması da bir takım sorunların ortaya çıkmasına neden olabilir⁵⁴. Herkesin icra organlarına

⁴⁹ YILMAZ, Dünden Bugüne, s. 25.

⁵⁰ YILMAZ, Dünden Bugüne, s. 45.

⁵¹ RÜZGARESEN, Usul Ekonomisi, s. 133; RÜZGARESEN, Cumhuriyet, “Medeni Yargılama Hizmetlerinin Bedelsiz Olmaması ve Nedenleri”, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, www.e-akademi.org, S. 100, Haziran 2010, Parg. 2.

⁵² Benzer şekilde bkz. YILMAZ, Usul Ekonomisi, s. 250; ÜSTÜNDAĞ, Saim, İcra Hukukunun Esasları, Nesil Matbaacılık, 7. Bası, İstanbul, 2000, s. 68.

⁵³ YILMAZ, Yargılama Giderlerinin İşlevi, s. 200; RÜZGARESEN, Usul Ekonomisi, s. 137; RÜZGARESEN, Yargılama Hizmetleri, Parg. 3.

⁵⁴ RÜZGARESEN, Yargılama Hizmetleri, Parg. 31.

başvurabilmesi herhangi bir harç ödemeksizin yapılırsa, iş yükü artacağı için herkesin gerektiği gibi adalete erişmesine de engel olacaktır⁵⁵. Harçların yüksek olması ise, iş yükünün azaltılmasında etkili olsa da, hak arama özgürlüğünün kullanılmasını engelleyeceğinden adalet anlayışına uygun düşmez⁵⁶. Zira hak arama özgürlüğü, etkin hukuki korumanın ilk aşamasını oluşturmaktadır⁵⁷. Harçların miktarı, bireyleri, Devlete başvurmadan caydırıcı boyutlara ulaşırsa hak arama özgürlüğünün ihlâli söz konusu olmaktadır⁵⁸. Hak arama özgürlüğünün tam anlamıyla gerçekleştirilmesi, bireylerin hukuk yoluna başvururken yüksek miktarda harç ödememesini de gerektirir. Fakat harçların miktarı, hak arama özgürlüğünün kötüye kullanılmasına da imkân vermemelidir⁵⁹. Diğer bir ifade ile harç ve giderler, ne hak arama özgürlüğünü engelleyecek boyutta olmalı, ne de bireylerin kötü niyetli olarak başvuru yapmalarına imkân sağlamalıdır⁶⁰.

Bir kimsenin geliri ile hakkını arayabilmesi için kendisinden talep edilen gider arasında bir denge yoksa talep edilen giderin o kişi bakımından yüksek olduğu söylenebilir. Böyle bir durumda, geliri düşük olan bireylerin korunması amacıyla giderlerin düşürülmesi fikri akla gelebilir. Ancak belirtmek gerekir ki, bu durum, geliri yüksek olan bireyler bakımından bir avantaj haline gelebilir⁶¹. O halde yapılması gereken, takipler sırasında alınan harçların makul düzeyde tutulması ve ekonomik durumu olmayanlar için adli yardım kurumunun sağlıklı bir şekilde yürütülmesidir⁶². Giderlerin makul düzeyde tutulması, bir taraftan ihkak-ı hakkın engellenmesini sağlarken diğer taraftan da bireylerin haklarını ararken Devlet organlarına başvurmasını özendirmektedir⁶³. Bu şekilde hukuki güvenliğin sağlanması da kolaylaşmaktadır.

⁵⁵ ÖZBEK, s. 914.

⁵⁶ TANRIVER, Süha, "Hukuk Yargısında Etkinliğin Sağlanması İçin Alınması Gereken Önlemler Üzerine", AÜHFD, 2001/1-4, s. 76.

⁵⁷ AKKAN, s. 47.

⁵⁸ YILMAZ, Yargılama Giderlerinin İşlevi, s. 201; RÜZGARESEN, Usul Ekonomisi, s. 140.

⁵⁹ RÜZGARESEN, Yargılama Hizmetleri, Parg. 15.

⁶⁰ ERMENEK, İbrahim, "Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun Yürürlüğe Girmesinden Sonra Makul Giderle Yargılama Hakkına İlişkin Olarak Ortaya Çıkan Bazı Güncel Sorunlar ve Usul Ekonomisi İlkesi", Prof. Dr. Ramazan ARSLAN'a Armağan, C. 1, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015, s. 778.

⁶¹ RÜZGARESEN, Usul Ekonomisi, s. 156.

⁶² YILMAZ, Yargılama Giderlerinin İşlevi, s. 219; RÜZGARESEN, Yargılama Hizmetleri, Parg. 15; TERCAN, s. 139.

⁶³ RÜZGARESEN, Usul Ekonomisi, s. 140.

Bireylerin kendi eliyle hak alması yasaklandığından hakkı ihlâl edilen bireylerin Devlete başvurusu gerekmektedir⁶⁴. Devletin icra takiplerinde tek el yetkisine sahip olması, bireylerin hak aramalarının önündeki bütün engellerin kaldırılmasını ve bireylerin taleplerinin dikkate alınmasını zorunlu kılar⁶⁵. Hak arama özgürlüğü, hukuk devletinin bir gereğidir⁶⁶. Hukuk devleti ise, hukuki güven ortamını sağlayan hukuka uygun hareket eden devlet demektir⁶⁷. Hukuk devletiyle bağlantılı olarak şekli bir hukuki koruma yerine, etkili bir hukuki korumanın önemi üzerinde durulmaktadır⁶⁸. İş yükünün artacağı veya haksız takiplerin çoğalacağı gibi düşüncelerle harç ve masrafların yüksek tutulması hukuki güvenlik ilkesiyle bağdaşmaz. Zira hukuki güvenlik ilkesi, bir yandan bireylerin meşru vasıta ve yollarla, hukuka uygun şekilde hak elde etmelerine imkân sağlarken, diğer yandan da bu hakların Devlet eliyle ihlâl edilmesine engel olmayı amaçlamaktadır. Bu nedenle bireylerin hukuki güvenliklerinin sağlanması, ancak etkili bir hak arama imkânı tanınması ile mümkündür⁶⁹.

Haksız takiplerin artacağı düşüncesiyle harç ve masrafların yüksek tutulması, tek başına bir amaç olmamalıdır. Zira böyle bir amaçla hareket edilmesi, hak arama özgürlüğünün ve adalete erişim hakkının ihlâl edilmesi sonucunu doğurur⁷⁰. Haksız şekilde icra organlarına başvuranlara farklı yaptırımlar uygulanarak takip hakkının kötüye kullanılması önenebilir⁷¹.

3. Takibin Düzenli Bir Şekilde Yürütülmesi Unsuru ile İlişkisi

Takibin düzenli bir şekilde yürütülmesi unsuru, Anayasa'nın 141/4'üncü maddesinde yer almasa da, doktrinde "basitlik" unsuru olarak

⁶⁴ YILMAZ, Yargılama Giderlerinin İşlevi, s. 201.

⁶⁵ UMAR, s. 206.

⁶⁶ ÖZEKES, Muhammet, Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2003, s. 50.

⁶⁷ ÖZEKES, İlkeler, s. 121.

⁶⁸ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 57; ÖZEKES, Hukuki Dinlenilme Hakkı, s. 53; AKKAN, s. 29 vd.

⁶⁹ "...Hukuk devletinde kişilerin temel hak ve özgürlüklerinin sağlanması ve korunması esas olduğundan, kişilere etkili hak arama imkânı sağlayan güvencelerin de tanınması gerekmektedir. Bu çerçevede Anayasa'nın 'Hak arama hürriyeti' başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında, 'Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.' denilerek, herkese, adaleti bulma, hakkı olanı elde etme ve haksızlığı giderme imkânı sağlanmış, böylece kişilerin hukuki güvenlikleri etkin bir koruma mekanizmasına kavuşturulmuştur". AYM, T. 10.07.2013, E. 2012/107, K. 2013/90, RG. 22.11.2013, S. 28829, KİBB, E. T. 15.07.2016.

⁷⁰ ERMENEK, Usul Ekonomisi İlkesi, s. 778.

⁷¹ Benzer şekilde bkz. RÜZGARESEN, Yargılama Hizmetleri, Parg. 28.

ifade edilmektedir⁷². Takibin makul sürede ve makul giderle tamamlanabilmesi için, takibin düzenli bir şekilde yürütülmesi gerekir. Zira takibin düzenli bir şekilde yürütülmemesi, bir karmaşaya ve gereksiz gider yapılmasına sebep olacağı için, aynı zamanda takibin makul sürede tamamlanması ve takibin makul giderle tamamlanması unsurlarının da ihlâl edilmesi sonucunu doğurmaktadır⁷³. Bu nedenle, takip ekonomisi ilkesinin bir gereği olarak her bir unsurun ayrı ayrı göz önünde tutulması gerekmektedir.

Takibin düzenli bir şekilde yürütülebilmesi, en başta icra hukuku kurallarına riayet etmekle mümkündür. Bu nedenle icra müdürü basitleştirme düşüncesiyle icra hukuku kurallarını uygulamaktan kaçınamaz. Kuralların bir tarafa bırakılarak işlem yapılması keyfilik anlamına gelmektedir⁷⁴. Basitliğin sağlanabilmesi, hiçbir zaman keyfi davranmayı haklı göstermez⁷⁵. İcra hukukunun bir yaptırım hukuku olarak nitelendirilmesi, cebri icra faaliyetlerinin ve buna ilişkin esasların kanunda düzenlenmesi ve belirli olmasını zorunlu kılar⁷⁶. Keyfi olarak işlem yapılması hukuki belirliliğin ortadan kalkmasına ve bireyler bakımından öngörülemez durumlar yaratılmasına sebep olur. Oysa hukuki güvenlik ilkesinin bir unsuru olan belirlilik ilkesi⁷⁷, yapılacak işlemlerin öngörülebilir olmasını sağlayarak keyfi işlem ve davranışları önler⁷⁸. Bu şekilde hukuki güvenliğin sağlanmasına katkıda bulunur.

Takibin düzenli bir şekilde yürütülmesi, takibin başlangıcından alacaklının alacağını (veya takiple elde etmek istediği amacı) elde ettiği ana kadar yapılan tüm takip işlemlerini kapsamaktadır. Dolayısıyla, her takip işleminin düzenli bir şekilde yapılıp yapılmadığının ayrı ayrı incelenmesi gerekir. Örneğin, icra müdürü, takip talebi üzerine ödeme emrini usulüne uygun bir şekilde düzenleyip borçluya göndermiş, ancak haciz aşamasına geldiğinde borçlunun haczi caiz olmayan mallarını haczetmiş veya haciz için gerekli hazırlıkları yapmamışsa, takibin düzenli bir şekilde yürütüldüğünü söylemek mümkün değildir.

⁷² YILMAZ, Usul Ekonomisi, s. 251 vd; ÇETİN, s. 84 vd.

⁷³ Benzer şekilde bkz. ERMENEK, Usul Ekonomisi İlkesi, s. 774, 775.

⁷⁴ ERMENEK, Ayrılma, s. 40; ÇETİN, s. 85.

⁷⁵ ÇETİN, s. 85.

⁷⁶ PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 72.

⁷⁷ Hukuki belirliliğin, hukuki güvenlik ilkesinin alt unsuru olduğu hakkında bkz. KÖKÜSARİ, İsmail, Anayasa Hukukunda Hukuki Güvenlik İlkesi, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, s. 69.

⁷⁸ AYM, T. 02.06.2011, E. 2008/115, K. 2011/86, RG. 17.03.2012, S. 28236, KİBB, E. T. 15.07.2016.

Takibin düzenli bir şekilde yürütülmesi, icra takiplerinin ciddi bir şekilde yürütüldüğü konusunda toplumda güven duygusu oluşturmaktadır⁷⁹. Ancak bu amacın gerçekleştirilmesi her zaman kolay olmamaktadır. Özellikle borçlunun icra takibinde davranış ve tutumları alacaklının alacağına kavuşmasına engel olmaktadır. Bu nedenle takibin düzenli bir şekilde yürütülebilmesi için kanunda öngörülen bazı yükümlülüklerin yerine getirilmemesi halinde, bu yükümlülüğü yerine getirmeyen borçlular hakkında bir takım yaptırımlar uygulanmaktadır⁸⁰. Örneğin, alacaklısını zarara sokmak maksadıyla malvarlığını azaltan, gerçeğe aykırı beyanda bulunan borçlular, hapis ve adli para cezası ile karşı karşıya kalmaktadır. İcra ve İflâs Kanunu'nda düzenlenen bu yaptırımlar, borçlunun cezalandırılmasından ziyade, borçlunun üzerine düşen yükümlülüklerini yerine getirmesini sağlamak için öngörülmüştür⁸¹. Bu şekilde icra takibinin sağlıklı şekilde ilerlemesi de sağlanmaya çalışılmaktadır⁸².

V. TAKİP EKONOMİSİ VE HUKUKİ GÜVENLİK İLKELERİNİN İCRA HUKUKUNA YANSIMALARI

A. İlâmsız İcra Müessesesi

İlâmsız icra yolu ile takibin, icra hukukumuzda kabul edilmesi düşüncesinin temelinde mahkemelerin iş yükünü azaltma fikri yatmaktadır⁸³. Borçlunun kendisine gönderilen ödeme emrine itiraz etmemesi durumunda, ilâmsız icra yolu ile takibin, mahkemelerin iş yükünü azalttığı kabul edilebilir⁸⁴. Zira borçlunun ödeme emrine itiraz etmemesi durumunda icra takibi kesinleşir. Ancak bu takip yolunun her zaman bu amacı gerçekleştirip gerçekleştirmediği konusunda doktrinde görüş birliği mevcut değildir. Bir görüş, özellikle küçük meblağlı alacaklarda borçluların ödeme emrine itiraz etmediğini ve dolayısıyla ilâmsız icra takiplerinin mahkemelerin iş yükünün azalmasına önemli katkısı

⁷⁹ Benzer şekilde bkz. ERMENEK, Ayrılma, s. 40

⁸⁰ PEKCANİTEZ/ATALAY/ SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 44.

⁸¹ PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 44.

⁸² “...İtiraz konusu kuralda düzenlenen suç konusu eylem, Anayasa’nın 38. maddesinin sekizinci fıkrasında sözü edilen, doğrudan sözleşmenin yükümlülüğünün yerine getirilememesi olmayıp, kanunla getirilen mal beyanında bulunma yükümlülüğünün yerine getirilmemesidir. Bununla korunmak istenen hukuki yarar, yasa hükmüne uymak suretiyle cebri icranın etkin bir şekilde yürütülerek kamu otoritesinin sağlanmasıdır”, AYM. T. 21.11.2002, E. 2001/415, K. 2002/166, RG. 28.02.2003, S. 25034, KİBB, E. T. 15.07.2016.

⁸³ UMAR, s. 137; TANRIVER, s. 77.

⁸⁴ ÖZTEK, Selçuk, “Türk İcra Hukukunun Eleştirisi”, Medeni usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı- VII, İlâmsız İcra, İzmir/ Çeşme, 24-25 Ekim 2008, Ankara, 2009, s. 206; AK-KAN, s. 64.

olduğunu ileri sürmektedir⁸⁵. Bununla birlikte ilâmsız icra yolu ile takibin çözümden çok sorunun bir parçası olduğu görüşünü savunanlar da vardır⁸⁶.

İcra hukukunda, para alacakları için yapılan takipler oldukça büyük bir yere sahip olduğundan ilâmsız icra yoluyla takipte ayrı bir önem taşımaktadır⁸⁷. İlâmsız icra yoluyla takip, para alacakları bakımından, önceden dava açılarak yargılama yapılmadan, alacaklının elinde bir belge dahi bulunmasına gerek duyulmadan, alacaklı olduğunu iddia eden kişiye, takip yapma imkânı sağlamaktadır⁸⁸. Bu takip yolu, alacaklının alacağına bir an önce kavuşmasını sağlamak amacıyla düzenlenmiştir⁸⁹. İlâmsız icra takibi yapabilmek için, alacaklı olduğunu iddia eden kişinin gerekli harç ve masrafları yatırması yeterlidir.⁹⁰ İcra dairesinin bu kişiden alacaklı olup olmadığına ilişkin herhangi bir belge isteme yetkisi bulunmamaktadır⁹¹. Bunun bir sonucu olarak, gerçekte herhangi bir alacağı bulunmayan kişi de ilâmsız icra yoluna başvurabilecek, eğer borçlu süresi içinde ve usulüne uygun olarak ödeme emrine itiraz etmez ise, mallarının haczedilip satılma tehlikesiyle karşı karşıya kalacaktır (İİK m. 60)⁹². İlâmsız icra müessesesinin alacaklı olduğunu iddia eden kimseye böyle bir imkân sağlaması hem hukuki güvenlik ilkesi açısından hem de takip ekonomisi ilkesi açısından tartışmalı bir meseledir. Bu şekilde herkesin icra takibi yapabilmesinin önü açılmakla birlikte icra dairelerinin iş yükü oldukça artmaktadır. Bu durum ise, icra müdürlerinin her bir icra takibinin makul sürede tamamlanmasına engel olmakta ve takip ekonomisi ilkesinin bir gereği olan takibin makul sürede tamamlanması unsurunun yerine getirilmemesine sebebiyet vermektedir.

⁸⁵ ÖZTEK, s. 207.

⁸⁶ ÖZEKES, Muhammet, “Türk İcra Hukukunun Sorunları ve Temel Haklar Bakımından Genel Değerlendirme”, Medeni usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı- VII, İlâmsız İcra, İzmir/ Çeşme, 24-25 Ekim 2008, Ankara, 2009, s. 265.

⁸⁷ ÖZEKES, İlkeler, s. 14; ÖZEKES, Sorunlar, s. 274.

⁸⁸ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 128; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 129; KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, Tamamen Yeniden Yazılmış ve Genişletilmiş İkinci Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s. 195; ÖZEKES, İlkeler, s. 14; ÖZEKES, Sorunlar, s. 274; AKKAN, s. 64.

⁸⁹ AKKAN, s. 64.

⁹⁰ ATALAY, Oğuz, “İlâmsız İcra Yargısız İnfaz Olur mu?”, Hukuki Perspektif Dergisi, S. 1, 2004, s. 68.

⁹¹ ATALAY, s. 68; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 128 KARSILI, Abdurrahim, İcra ve İflas Hukuku, Alternatif Yayıncılık, 3. Baskı, İstanbul, 2014, s. 135.

⁹² PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 128; ÖZEKES, İlkeler, s. 14; ÖZEKES, Sorunlar, s. 274.

Alacaklının herhangi bir belgeye sahip olma zorunluluğunun bulunması, bu imkânı, borçluya karşı bir taciz aracı olarak kullanmasına müsaittir. Diğer taraftan herhangi bir borcu olmayan kişilerin bu şekilde bir takibe muhatap edilmeleri, bu kişilerin hukuki güvenliklerini tehlikeye düşürebilir. Zira herkes borçlu olmadığı sürece bir icra takibine muhatap olmayacağını öngörür ve davranışlarını buna göre ayarlar. Ancak, bu şekilde bireyler bakımından öngörülemeyen bir ortam yaratılmakta ve bireylerin hukuki güvenlikleri tehdit edilebilmektedir. Zira hukuki güvenlik ilkesi, bireylerin hukuk kurallarını, bu kuralların etki ve sonuçlarını öngörebilmelerini ve uygulamanın da öngörülebilen olmasını gerektirmektedir⁹³.

Borçlunun veya borçlu olduğu iddia edilen kişilerin borcu yoksa ödeme emrine itiraz ederek takibe müdahale etme hakkı vardır. Borçlu olduğu kabul edilen kişiye bu şekilde kendisini savunma imkânının verilmesi, hukuki güvenliğinin ihlâl edilmeyeceği düşüncesini akla getirebilir. Ancak belirtmek gerekirken, borçlunun bu hakkını kullanabilmesi ve kendisi aleyhinde başlatılmış olan ilâmsız icra takibine karşı koyabilmesi, ancak takipten haberi olması ve takibin sonuçları hakkında bilgi sahibi olması durumunda mümkün olabilir⁹⁴. Fakat asıl sorun, ödeme emrine ilişkin tebligatın bizzat borçlunun kendisine tebliğ edilme zorunluluğunun bulunmamasından kaynaklanmaktadır⁹⁵. Tebligatlarda yapılan usulsüzlükler, hatalar ve karşılaşılan problemler çoğu kez muhatabın tebligatlardan haberdar olmasına engel olmaktadır. Usulüne uygun şekilde tebligatların yapılmadığı bir durumda, borçlunun da kendisini etkili bir şekilde savunması oldukça güçtür. Borçlunun bilgisizliğinden dolayı veya elinde olmayan nedenlerle ödeme emrine itiraz edememesi durumunda, borçlu olduğu iddia edilen kişinin evine zorla girilebilecek ve bu kişinin malları haczedilerek satılabilecektir. Oysa mahkeme kararı olmaksızın hiç kimsenin özgürlüklerinden yoksun bırakılamayacağı, mallarına Devlet tarafından el konulamayacağı herkes tarafından bilinen bir gerçektir⁹⁶. Ancak buna rağmen ilâmsız icra müessesesi, hiçbir yargısal karar olmaksızın, alacaklı olduğunu iddia eden kişinin talebi doğrultusunda icra müdürünün, borçlu olduğu ileri sürülen kişinin malvarlığına el atmasına imkân sağlamaktadır⁹⁷. Kolluk kuvvetinin dahi mahkeme kararı olmadan yetkisi dâhilinde yapamayacağı

⁹³ AYM, T. 22.05.2013, E. 2013/39, K. 2013/54, RG. 12.07.2013, S. 28705, KİBB, E. T. 15.07.2016.

⁹⁴ ÖZEKES, İlkeler, s. 15.

⁹⁵ ATALAY, s. 69.

⁹⁶ ATALAY, s. 68.

⁹⁷ ATALAY, s. 68.

işlemleri icra müdürü doğrudan yapabilmekte, hem de bunu yaparken alacaklı olduğu kesin olarak belirli olmayan kişinin talepleri doğrultusunda hareket etmektedir. Bu durum Anayasa ile güvence altına alınan pek çok temel hak ve özgürlüğün ihlâl edilmesine sebebiyet vermektedir⁹⁸. Diğer taraftan, yargılama hukukunda hukuki işlemlerin belirli bir miktarı geçmesi durumunda senetle ispat edilmesi bir zorunluluk olarak öngörülmüş olmasına rağmen, icra takiplerinde hiçbir belgeye dayanmayan alacakların tahsil edilmesine imkân sağlanıyor olması, hukuk devleti ilkesi ve hukuki güvenlik ilkesi bakımından izahı zor bir durumdur⁹⁹.

İlâmsız icra müessesesinin hak arama özgürlüğünün ve etkin hukuki korumanın sağlanması açısından önemli bir araç olduğu bir gerçektir¹⁰⁰. Ancak bu kurumun revize edilmesi ve alacaklı ve borçlu arasındaki menfaatleri dengeleyecek hale getirilmesi gerekmektedir. En azından icra müdürünün takip başlangıcında, kişinin alacaklı olup olmadığını kontrol etmesi, gereksiz takiplerin önüne geçecek ve bu sayede icra dairelerinin iş yükü azalacaktır. Diğer taraftan bu inceleme en azından alacaklı olduğu noktada güçlü karine oluşan kişilerin takip yapmasını sağlar ve borçluları taciz edecek şekilde kullanılamaz. Borçlunun da hukuki güvenliği haksız yere tehlikeye düşürülmemiş olur.

B. İcra Hukukunda Şekilcilik

İcra hukukunda şekle bağlılık oldukça fazladır. İcra ve İflâs Kanunu'nda ve Yönetmeliği'nde, icra takip işlemlerinin hangi sırayla, hangi şekle göre ve nasıl yapılacağı ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. İcra ve İflâs Kanunu Yönetmeliği, takibe ilişkin yapılacak tüm işlemlerin, başvurulacak takip yolunun özelliğine göre, hangi formlar ve örnekler üzerinden gerçekleştirileceğini açıkça düzenlemiştir. Bu bakımdan, Yönetmeliğin icra hukukunda şekilciliğin iyi bir örneği olduğunu söylemek mümkündür¹⁰¹.

İcra hukukunda şekilciliğin, takip ekonomisi ilkesi ve hukuki güvenlik ilkesi ile bağlantısı olduğunu söylemek mümkündür. Hukuki güvenliğin sağlanmasında şekilciliğin önemi büyüktür. İcra takibinin taraflarının, takibin içeriğine ve işlemlere karşı hangi hukuki yollara başvurabileceğine ilişkin bilgi sahibi olması, icra organlarının da işlemleri nasıl yapacağını ve bu işlemleri

⁹⁸ AKKAN, s. 64.

⁹⁹ ÖZEKES, Sorunlar, s. 274.

¹⁰⁰ AKKAN, s. 41.

¹⁰¹ ÖZEKES, İlkeler, s. 102.

gerçekleştirirken sahip oldukları yetkileri nasıl kullanacaklarını bilmesi, şekilcilikle mümkün olmaktadır¹⁰². Diğer taraftan şekilcilik, bireylere hukuki koruma sağlamaktadır. İlgililere yapılan bildirimlerde belirtilmesi gereken hususlarda eksiklik varsa, bu işleme bağlanan sonuç doğmaz. Örneğin, ödeme emrinde mal beyanında bulunulması ihtarı yer almamışsa, mal beyanında bulunmayan borçlunun hapisle tazyik edilmesi söz konusu olamaz¹⁰³.

Şekilcilik, keyfi davranışların ortaya çıkmasına engel olmaktadır¹⁰⁴. İcra hukukunda şekle ilişkin kurallar, icra organları bakımından da yol gösterici olduğundan, icra takibi sırasında hata payının en aza indirilmesini sağlamaktadır. Bu şekilde takibin düzenli bir şekilde yürütülmesine hizmet edilmektedir. Ancak belirtmek gerekir ki, şekilciliğin bir takım sakıncaları da bulunmaktadır. İlgililerin şekle uygun davranmamaları ileri sürdükleri talebin dikkate alınmamasına neden olmaktadır. Örneğin, imzaya itiraz etmek isteyen borçlu, “imzayı kabul etmiyorum”, “imza bana ait değildir” gibi imzaya itiraz ettiğinin açıkça anlaşılmasını sağlayan ifadeler kullanmalıdır¹⁰⁵. Aksi halde borçlu, icra takibi yönünden senetteki imzayı kabul etmiş sayılır (İİK m. 62/5). Diğer taraftan icra hukukunda şekil kurallarının, takibin ilerleyişini yavaşlatması da söz konusu olabilmektedir. Her bir işlemin kanuna uygun olarak yapılması gerekmektedir. İcra müdürünün kanunda öngörülen şekle göre işlem yapmaması, kanuna aykırılık teşkil ettiği için ilgililer şikâyet yoluyla işlemin iptalini isteyebilir¹⁰⁶. Böyle bir durum, iptali istenen işlemin yeniden yapılmasını gerektirdiğinden takibin sona ermesi de buna bağlı olarak gecikmektedir.

Şekilciliğin istisnasız uygulanması, bazen icra hukukunun amacına uygun düşmemektedir. Etkin hukuki korumanın sağlanması, şekilciliğin makul düzeyde tutulmasıyla mümkündür¹⁰⁷. Şekilcilik, hiçbir zaman maddi hukuktan kaynaklanan hakları kullanmayı zorlaştırmamalı, bunu imkânsız

¹⁰² ÖZEKES, İlkeler, s. 101, 103.

¹⁰³ BERKİN, Necmeddin, M., İcra Hukuku Dersleri, İkinci Baskı, Hamle Matbaası, İstanbul, 1969, s. 75; KURU, El Kitabı, s. 216, dn. 18.

¹⁰⁴ YILMAZ, Usul Ekonomisi, s. 251.

¹⁰⁵ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 142; POSTACIOĞLU, s. 157; KURU, El Kitabı, s. 224; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 145; POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 210.

¹⁰⁶ Bir şikâyet sebebi olan kanuna aykırılık hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. PEKCANITEZ, s. 57 vd.

¹⁰⁷ AKKAN, s. 57.

hale getirmemelidir¹⁰⁸. Bu nedenle işlemin esasına etki etmeyecek derecede yapılan yanlışlar, şekle aykırı olduğu için yapılan işlemin iptali sonucunu doğurmamalıdır. Örneğin gönderilmesi gerekenden farklı bir formun kullanılmış olması, işlemin doğrudan esasına ilişkin etkiye sahip olmadığı için işlemin iptal edilmemesi zaman kaybı olmaması açısından daha yerinde olacaktır¹⁰⁹. Ancak şekle aykırılık, işlemde elde edilmek istenen sonuca etki ediyorsa bu durumda, işlemin iptali gerekmektedir. Örneğin, ödeme emrinde borçlunun buna karşı hangi imkânlarla sahip olduğunun belirtilmemesi borçlu bakımından bir hak kaybına yol açacağı için buradaki şekle aykırılık iptal sebebidir.

C. İcra Tebliğleri

Tebliğat, hukukun her alanında olduğu gibi icra hukukunda da büyük önem taşımaktadır. İcra tebliğlerinin amacı, ilgililerin takip işlemleri ile ilgili olarak zamanında haberdar edilerek haklarını koruyabilmelerini sağlamaktır¹¹⁰. Bu nedenle yapılan tebligatların amacına ulaşması ancak usulüne uygun şekilde yapılmasıyla mümkün olacaktır. Zira bir hukuki işlemin sonuç doğurabilmesi, bu işlemin tebligat yoluyla ilgiliye bildirilmesiyle mümkündür¹¹¹. Tebligatın usulüne uygun yapılması, iddia ve savunma hakkının tam olarak kullanılabilmesi ve bireylere hak arama özgürlüğünün sağlanması bakımından önemli bir güvence oluşturmaktadır¹¹².

Tebliğat, hukuki güvenlik ilkesi ve takip ekonomisi ilkesiyle de bağlantısı bulunan bir hukuki işlemidir. Hukuki güvenliğin sağlanması için, yapılacak olan işlemlerin ilgililere önceden bildirilmesi gerekir¹¹³. Örneğin, borçluya ödeme emri gönderilmeden borçlunun mallarının haczedilmesi hukuki belirliliğin ortadan kalkmasına ve hukuki güvenliğin bozulmasına neden olmaktadır¹¹⁴. Uygulamada tebligatların usulüne uygun şekilde yapılmaması, ilgililer bakımından hak kayıplarına neden olmakta, kamu

¹⁰⁸ ERMENEK, İbrahim, “Medeni Usul Hukukunda Şekilcilik”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 1-2, 2000, s. 142; YILMAZ, Usul Ekonomisi, s. 251.

¹⁰⁹ Basılı form kullanma zorunluluğu, hakkaniyete aykırılık teşkil edebileceği hakkında bkz. ERMENEK, Şekilcilik, s. 158.

¹¹⁰ BERKİN, İcra, s. 116.

¹¹¹ POSTACIOĞLU, s. 85; BERKİN, İcra, s. 116; POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 101; AYM, T. 27.09.2012, E. 2012/20, K. 2012/132, RG. 26.07.2013, S. 28719, KİBB, E. T.15.07.2016.

¹¹² AYM, T. 27.09.2012, E. 2012/20, K. 2012/132, RG. 26.07.2013, S. 28719, KİBB, E. T. 15.07.2016.

¹¹³ KÖKÜSARI, s. 95.

¹¹⁴ KÖKÜSARI, s. 95

kurumlarının işlemlerindeki istikrarın ve devlete güvenin sarsılmasına¹¹⁵, hukuki güvenlik ilkesinin ihlâl edilmesine sebebiyet vermektedir¹¹⁶.

Borçluya tebligat yapılmasındaki zorluklar, takibin gecikmesine neden olmaktadır¹¹⁷. Tebligatın usulüne uygun şekilde yapılmaması durumunda o takip işlemi tamamlanamadığı gibi bir sonraki takip işlemine de geçilemez¹¹⁸. Zira tebligat, ilişkili olduğu muamelenin hem geçerlilik şartı, hem de icra takibinin devamlılığını sağlayan esash bir unsurdur¹¹⁹. Örneğin, cebri icra yoluyla satışta, taşınmazın ihale sürecinde yapılan tebligatlardan birinin usulsüz olması, ihalenin feshine neden olur¹²⁰. Tebligata ilişkin sorunların bir kısmı tebligatın hazırlanması sırasında ortaya çıkmaktadır. Ancak büyük bir kısmı, tebligatların usulüne uygun şekilde yapılmamasında kendisini göstermektedir. Tebligatların usulsüz olması, muhatabın tebligatın usulsüzlüğünü ileri sürmesi üzerine, yapılan işlemin tekrarlanması sonucunu doğurduğu için takip ekonomisi ilkesine de aykırılık teşkil eder. Takip ekonomisi ilkesi gereğince, takibin makul süre içerisinde, makul giderle ve etkili bir şekilde yapılması gerekmektedir. Oysa tebligatlarda sıklıkla usulsüzlük yapılması durumunda, takibin makul sürede ve makul giderle yapılması imkânı bulunmamaktadır. Bu nedenle tebligata ilişkin yaşanan sorunların ortaya konulması ve bu sorunlara ilişkin çözümler üretilmesi hukuki güvenliğin sağlanması açısından ve takip ekonomisi ilkesinin gereğinin yerine getirilebilmesi açısından gereklidir. Bu bağlamda icra dairesine, tebligatların usulüne uygun olup olmadığını kendiliğinden gözetebilme ve gerektiğinde tebligatın tekrarlanmasına karar verebilme yetkisi verilmesi gerekir. Zira bu durum, usulsüz tebligatlar

¹¹⁵ AKDAĞ, Sami, “Klasik Tebligat Sorunlarının Elektronik Tebligat Sürecine Etkileri”, İBD, C. 87, S. 1, 2013, s. 271.

¹¹⁶ “...Bir başka ifadeyle, ulaşmayan bir tebligat nedeniyle muhatabının Kamu İhale Kurumuna süresinde başvuru yapamaması, başvuru yapmış olsa dahi bu başvurunun süresinde yapılmadığı gerekçesiyle reddedilecek olması ve bu konuda açılacak bir davanın da yargı mercileri tarafından reddedilecek olması sonucunu doğuracaktır. Bu durum tebligatın muhatabının, kendisine izafe edilemeyen nedenlerle posta hizmetlerinde yaşanan gecikme sonucunda, tebligatın içeriğini ilgilendiren konuların esasına ilişkin iddialarını adli veya idari makamlar önünde hiçbir şekilde ortaya koyamamasına neden olacaktır. Dolayısıyla, itiraz konusu kural, kendilerinden kaynaklanmayan gecikmelere karşı kişilere yeterince koruma sağlamadığı için hukuki güvenlik ilkesine aykırılık oluşturduğu gibi kişilerin hak arama özgürlüğünün özünü de zedelemektedir”. AYM, T. 27.09.2012, E. 2012/20, K. 2012/132, RG. 26.07.2013, S. 28719, KİBB, E. T. 15.07.2016.

¹¹⁷ ÖZEKES, İlkeler, s. 84.

¹¹⁸ BERKİN, İcra, s. 116; POSTACIOĞLU, s. 85; POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 101.

¹¹⁹ BERKİN, İcra Hukuku, s. 38; BERKİN, İcra, s. 116; POSTACIOĞLU, s. 85; POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 101.

¹²⁰ SÜTÇÜ, Nezih, “Adli Tebligatla İlgili Sorunlar”, İBD, C. 80, S. 5, 2006, s. 1975.

nedeniyle bireylerin hak kayıplarına uğramalarının önlenmesi açısından fayda sağlayacaktır.

Doktrinde tebligata ilişkin meydana gelen gecikmelerin önüne geçebilmek için Posta Telgraf İşletmeleri bünyesinde sadece tebligat işlerine bakmak üzere yeni bir birim oluşturulması gerektiği ifade edilmektedir¹²¹. Ayrıca tebligatlara ilişkin sorunların azaltılması ve takibin hızlandırılmasına yönelik bazı düzenlemeler yapıldığı görülmektedir. Bu düzenlemelere, 4949 sayılı Kanun'un 62. maddesine eklenen 3. fıkra, örnek olarak gösterilebilir. Bu hükme göre "Borçlu veya vekili, dava ve takip işlemlerine esas olmak üzere borçluya ait yurt içinde bir adresi itirazla birlikte bildirmek zorundadır. Adresini değiştiren borçlu yurt içinde yeni adres bildirmediği ve tebliğ memurunca yurt içinde yeni adresi tespit edilemediği takdirde, takip talebinde gösterilen adrese çıkarılacak tebligat borçlunun kendisine yapılmış sayılır". Takip işlemlerine esas olmak üzere, borçlu veya vekiline, borçluya ait yurt içinde bir adresi itirazla bildirme zorunluluğu getirilmesindeki amaç, takiplerin sürüncemede kalmasına engel olmak, icra tebliğlerini hızlandırmak ve alacaklının alacağını hızlı ve etkili bir şekilde elde etmesini sağlamaktır¹²². Böyle bir düzenlemenin yapılmasında yurt dışı tebligatın, uzun sürmesi, imkânsız olması ve takiplerin sonuçlanmasına engel olması etkili olmuştur¹²³.

D. Menfi Tespit Davası Sonucunda İcra Takibinin Durmaması

İcra hukukunda alacaklının menfaatleri kadar borçlunun da menfaatlerinin korunması gerekmektedir. Bu nedenle, borçluya kendisine yönelik alacak iddialarına karşın borçlu olmadığını tespit ettirebilmek üzere menfi tespit davası açma imkânı sağlanmıştır. Borçlu, menfi tespit davasını, icra takibinden önce açabileceği gibi, icra takibi başladıktan sonra da açabilir. Ancak menfi tespit davasının icra takibine etkisi, takipten önce veya sonra açılmasına göre farklılık göstermektedir.

İcra takibinden önce açılan menfi tespit davası, takibi kendiliğinden durdurmaz¹²⁴. Borçlular, kötü niyetli olarak icra takibinden kısa süre önce

¹²¹ TANRIVER, s. 75.

¹²² YILMAZ, Dünden Bugüne, s. 19, 20.

¹²³ YILMAZ, Dünden Bugüne, s. 20.

¹²⁴ BERKİN, İcra, s. 135; TÜRK, Ahmet, Maddi Hukuk ve İcra - İflâs Hukuku Yönleriyle Menfi Tespit Davası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2006, s. 246; MUŞUL, Timuçin, İcra ve İflâs Hukukunda Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 201; ÜSTÜNDAĞ, s. 161; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 217; KARSLI, s. 391; KURU, El Kitabı, s. 354; PEKCANIEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 176;

davayı açarak takibi sürüncemede bıraktıklarından davanın böyle bir etkiye kendiliğinden sahip olmayacağı kabul edilmiştir¹²⁵. Menfi tespit davasının icra takibini durdurması, bu konuda alınacak bir ihtiyati tedbir kararı ile mümkündür¹²⁶. İİK m. 72/II'ye göre, icra takibinden önce açılan menfi tespit davasına bakan mahkeme, talep üzerine alacağın yüzde onbeşinden aşağı olmamak üzere gösterilecek teminat karşılığında, icra takibinin durdurulması hakkında ihtiyati tedbir kararı verebilir. Buna karşılık, icra takibinden sonra açılan menfi tespit davası takibi kendiliğinden durdurmayaacağı gibi ihtiyati tedbir kararı ile de takibin durdurulması mümkün değildir (m. 72/3, cüm. 1)¹²⁷. Zira takipten sonra açılan menfi tespit davasının, takibi sürüncemede bırakmak amacıyla açıldığı konusunda güçlü bir karine mevcuttur¹²⁸. Bu bakımdan takipten sonra açılan menfi tespit davasında borçluya, daha az hukuki koruma sağlandığı söylenebilir¹²⁹.

Menfi tespit davası ile icra takibinin durmaması, borçluların kötü niyetli olarak takibi sürüncemede bırakmasına engel olmaya yönelik bir düzenlemedir. Bu düzenleme, takibin makul sürede tamamlanmasını sağlayarak takip ekonomisine katkıda bulunmaktadır. Şayet açılan her davada takibin durması söz konusu olsaydı, takibin ilerlemesi ve makul sürede sonuçlandırılması mümkün olmayacaktı. Ancak belirtmek gerekir ki, takibin hiçbir şekilde durmaması da özellikle borçlunun hukuki güvenliğini tehlikeye düşürebilir. Zira icra takibi durmadığı için borçlunun malları satılıp paraya çevrilmişse, malın değerinin tamamı değil, yüzde ellisine karşılık gelen bir miktarı kendisine iade edilmektedir¹³⁰. Dolayısıyla borçlunun burada malların paraya çevrilmesi halinde mülkiyet hakkının zarara uğrayacağı açıktır. Bu nedenle takipten önce açılan menfi tespit davasında olduğu gibi,

MUŞUL, Timuçin, *İcra İflâs Hukuku*, C. 1, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s.428.

¹²⁵ GÜRDOĞAN, Burhan, *İcra Hukuku Dersleri*, Ajans - Türk Matbaası, Ankara, 1970, s. 131; KARSLI, s. 391; KURU, Baki, *İcra ve İflâs Hukukunda Menfi Tespit Davası ve İstirdat Davası*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2003, s. 29.

¹²⁶ BERKİN, İcra, s. 138; MUŞUL, Menfi Tespit, s. 201; MUŞUL, İcra, s. 428; YILDIRIM, Mehmet Kamil/DEREN YILDIRIM, Nevhis, *İcra ve İflâs Hukuku*, Beta Yayıncılık, 6. Baskı, İstanbul, 2015, s. 116; GÜRDOĞAN, s. 131; KURU, El Kitabı, s. 354.

¹²⁷ KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 218; PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 177; KURU, Menfi Tespit, s. 52; KURU, El Kitabı, s. 361; TÜRK, s. 257; MUŞUL, Menfi Tespit, s. 205; KARSLI, s. 392; YILDIRIM/DEREN YILDIRIM, s. 116; GÜRDOĞAN, s. 132.

¹²⁸ ÜSTÜNDAĞ, s. 162; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 219; KURU, Menfi Tespit, s. 52; KURU, El Kitabı, s. 361; KURU, İcra, s. 487.

¹²⁹ TÜRK, s. 257; MUŞUL, İcra, s. 436.

¹³⁰ MUŞUL, İcra, s. 436.

takipten sonra açılan menfi tespit davasında da teminat karşılığında takibin durdurulabilmesi için hâkime takdir yetkisi verilmesi daha uygun olur. Zira bir inceleme yapılmadan borçlunun kötü niyetli olduğunun kabul edilmesinin adalet anlayışına uygun düştüğü söylenemez. Ayrıca takibin durdurulmasına yönelik imkân sağlanması mutlaka takibin duracağı yönünde karar verilmesini gerektirmez. Hâkim talebi haklı bulursa, alacaklının da menfaatlerini dikkate alarak; takibin durdurulmasına karar verir. Aksi halde talebi reddedebilir¹³¹.

E. İcra Takip Sisteminin Karmaşıklığı

İcra takip sisteminin karmaşıklığı da, hem hukuki güvenlik ilkesini hem de takip ekonomisi ilkesini yakından ilgilendiren bir meseledir. İcra ve İflâs Kanunu'nda yer olan süreler oldukça fazla ve çeşitlidir. Bununla birlikte icra hukukunda çeşitli takip yolları bulunmaktadır. Bu kadar karmaşık bir takip sisteminde, sürelerin, başvuru mercilerinin ve başvurulacak imkânların farklı olduğu da göz önüne alınırsa, sistemin doğru bir şekilde uygulanması ve hak kayıplarına neden olmaması oldukça zordur¹³². Her bir işlemin farklı takip yolları içinde farklı sürelerle tabi olması, hatta aynı takip yolu içinde sürelerin farklılık arz etmesi kafa karışıklıklarına ve ilgililerin süreleri takip edememelerine sebep olmaktadır. Oysa hukuki güvenlik ilkesi, hukuk kurallarının ve işlemlere karşı hukuki başvuru yollarının belirli olmasını gerektirir. Bu nedenle bu sürelerin standart hale getirilmesi hem hukuki güvenliğin sağlanması hem de takip ekonomisinin amacına ulaşması bakımından gereklidir¹³³.

İcra hukukunda hukuki güvenliğin sağlanabilmesinde alacaklı, borçlu ve üçüncü kişilere haklarını arayabilmeleri için bir takım imkânlar verilmesi büyük önem taşımaktadır. Ancak belirtmek gerekir ki, karmaşık bir takip sisteminde bu kişilerin haklarını elde edebilmeleri, doğru zamanda doğru merciiilere başvurmaları oldukça zordur. Bu durum ise, hukuki güvenlik ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Zira hukuki güvenlik ilkesi, hak sahiplerinin başvurabilecekleri yolların açık ve anlaşılır olmasını gerektirmektedir.

İcra takip sisteminin karmaşık olması, takibin makul sürede tamamlanmasına da engel oluşturmaktadır. Karmaşık bir icra takip sisteminde bireylerin doğru zamanda doğru merciiilere başvurması zor olduğu

¹³¹ Aynı görüşte bkz. TÜRK, s. 263.

¹³² ÖZEKES, Muhammet, “Yeni Bir İcra Sistemi Önerisi”, DEÜHFD, C. 11, Özel Sayı, 2009, s. 927; ÖZEKES, Sorunlar, s. 273.

¹³³ ÖZEKES, Öneri, s. 930; ÖZEKES, Sorunlar, s. 273; ÖZEKES, İlkeler, s. 83.

gibi icra müdürünün de her takipte doğru bir şekilde işlem yapması oldukça güçtür. Yapılan yanlış uygulama ve işlemler, işlemin tekrarlanması sonucunu doğurabilmektedir. Bu durum ise, takibin uzamasına neden olmaktadır.

İcra takip sisteminin karmaşıklığının neden olduğu sorunları ortadan kaldırmak amacıyla, bu takip sisteminden vazgeçerek daha anlaşılır ve sade bir icra takip sisteminin benimsenmesi gerektiği ileri sürülmüştür¹³⁴. Bu bakımdan itirazın geçici kaldırılması müessesesi üzerinde durmakta fayda vardır. İtirazın geçici kaldırılmasının söz konusu olabilmesi için adi senede dayalı bir takip yapılması ve senet altındaki imzanın borçlu tarafından inkâr edilmesi gerekir¹³⁵. Borçlunun imzaya itiraz etmesi durumunda, alacaklı itirazın geçici kaldırılması yoluna gidebilir ve imzanın borçluya ait olduğu tespit edilirse itirazın geçici kaldırılmasına karar verilir (İİK m. 68a/III)¹³⁶. Bu kararın borçluya tefhim veya tebliğinden itibaren yedi gün içinde borçlu, borçtan kurtulma davası açarsa bu davanın sonuçlanmasına kadar ilâmsız icra takibine devam edilmez¹³⁷. Borçlu haksız yere imzaya itiraz eder ve itirazın geçici kaldırılmasından sonra borçtan kurtulma davası da açarsa, alacaklının alacağına kavuşması oldukça uzun süre engellenmiş olur. Bu nedenle, doktrinde¹³⁸, ilâmsız icra takibinin basit ve çabuk şekilde işlemlerini sağlamak için, itirazın geçici kaldırılması yolu ve borçtan kurtulma davasının kaldırılması önerilmiştir. Bunun yerine, borçlunun imzaya itiraz etmesi durumunda, alacaklıya itirazın kesin kaldırılmasını isteme imkânı tanınması gerektiği ve borçlunun menfi tespit veya istirdat davası açma imkânı bulunduğu için borçtan kurtulma davasına ihtiyaç duyulmayacağı ileri sürülmüştür.

F. Şikâyet

Şikâyet ile elde edilmek istenen amaç, kanuna aykırı ya da olaya uygun olmayan işlemlerin iptal edilmesi, düzeltilmesi veya yerine getirilmeyen ya

¹³⁴ ÖZEKES, İlkeler, s. 83. Yeni bir icra takip sisteminin nasıl olması gerektiği hakkında ayrıca bkz. ÖZEKES, Öneri, s. 924 vd.

¹³⁵ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN/ÖZKAN, s. 166; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 197; KURU, El Kitabı, s. 313; KARSLI, s. 194; KİRAZ, Taylan Özgür, İcra Mahkemesinde İtirazın Kaldırılması, Adalet Yayınevi, 4. Baskı, Ankara, 2013, s. 76.

¹³⁶ POSTACIOĞLU, s. 201; KURU, Baki, “Ödeme Emrine İtirazın Muvakkaten Kaldırılması Müessesesinin Lüzumsuzluğu Hakkında Düşünceler”, AD. 1969/10, s. 615; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 197; KURU, El Kitabı, s. 314; ÜSTÜNDAĞ, s. 153; KARSLI, s. 194; KİRAZ, s. 85.

¹³⁷ PEKCANITEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN/ÖZKAN, s. 166; KURU, Muvakkaten Kaldırılma, s. 615; KURU, El Kitabı, s. 314; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 197; KİRAZ, s. 85.

¹³⁸ KURU, Muvakkaten Kaldırılma, s. 617 vd; KİRAZ, s. 85 vd. Aynı yönde bkz. ÖZEKES, Sorunlar, s. 272, 273.

da sürüncemede bırakılan işlemlerin yapılmasının sağlanmasıdır¹³⁹. Şikâyet, hukuki güvenlik ilkesinin ihlâl edilmesi durumunda başvurulacak yollardan biridir. Bireyler bu yola başvurarak hukuki güvenliklerinin korunmasını sağlamaktadırlar. Şikâyet, aynı zamanda takip ekonomisi ilkesiyle de yakın ilişki içinde bulunan bir müessesedir. Bir hakkın sebepsiz olarak sürüncemede bırakılması sebebine dayanarak şikâyet yoluna gidilmesi durumunda, bu ilişki daha belirgin hale gelmektedir. İcra müdürünün görevi gereği yapmak zorunda olduğu bir işlemi, kanunda belirtilen süre içerisinde ya da uygun bir süre içerisinde haklı bir neden olmaksızın yerine getirilmemesi halinde, bir hakkın sebepsiz olarak sürüncemede bırakılmasından bahsedilir¹⁴⁰. Örneğin, icra müdürünün takip talebinden itibaren üç gün içinde, haklı bir neden olmaksızın ödeme emri düzenleyerek borçluya tebliğ etmemesi durumunda hakkın sebepsiz olarak sürüncemede bırakılması söz konusu olur. Bir hakkın sebepsiz olarak sürüncemede bırakılması durumunda şikâyet yoluna gidilebilmesi, takibin makul sürede tamamlanmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Bu yönüyle şikâyet yolunun takip ekonomisine hizmet ettiği söylenebilir.

Şikâyet kural olarak takibi kendiliğinden durdurmaz (İİK m. 22). Şikâyetin takibi kendiliğinden durdurmaması, bireylerin kötü niyetli olarak bu yola başvurup icra takiplerini etkisiz hale getirmelerini önleme amacına yönelik bir düzenlemedir¹⁴¹. Şikâyet yoluna başvurmakla birlikte icra takibinin kendiliğinden durmaması, takibin makul sürede tamamlanması bakımından gereklidir. Ancak şikâyet yoluna gidilmesine rağmen takibin hiçbir şekilde durmayacağına kabulü, bireylerin hukuki güvenliğinin bozulmasına neden olabilir. Bu nedenle icra mahkemesinin gerekli görmesi halinde, talep üzerine veya kendiliğinden takibin durdurulmasına karar verebileceği hüküm altına alınmıştır (İİK m. 22)¹⁴². Böylece alacaklı ve borçlu arasındaki menfaat dengesi sağlanmaya çalışılmıştır.

SONUÇ

Takip ekonomisi ilkesi, takibin her aşamasında gözetilmesi gereken

¹³⁹PEKCANİTEZ, s. 8; YILDIRIM/DEREN YILDIRIM, s. 38; BELGESAY, Mustafa Reşit, İcra ve İflas Kanunu Şerhi, 4. Baskı, M. Sıralar Matbaası, İstanbul, 1954, s. 65; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 67; ÜSTÜNDAĞ, s. 66, 67; KARSLI, s. 78; POSTACIOĞLU, s. 73; POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 83; KURU, El Kitabı, s. 103.

¹⁴⁰BERKİN, İcra, s. 399; PEKCANİTEZ/ATALAY/SUNGURTEKİN ÖZKAN/ÖZEKES, s. 105; ÜSTÜNDAĞ, s. 59, 60; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 69; KURU, El Kitabı, s. 105.

¹⁴¹ BELGESAY, s. 67; GÜRDOĞAN, s. 10; PEKCANİTEZ, s. 133.

¹⁴²KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 75; KURU, El Kitabı, s. 113; BELGESAY, s. 60; ÜSTÜNDAĞ, s. 66; YILDIRIM/DEREN YILDIRIM, s. 38; POSTACIOĞLU, s. 73; POSTACIOĞLU/ALTAY, s. 84.

önemli bir ilkedir. Bu ilke pek çok işlevi yerine getirmektedir. Takip ekonomisinin devlet tarafından gözetilmesi, bireylerin hukuk sistemine ve devlete olan güvenini inşa eder. Kişilerin ihkak-ı hakka başvurularının önüne geçer ve alacaklı olduğunu düşünenlerin hukuk yollarına başvurularını teşvik eder. Takip ekonomisi ilkesinin uygulanmasının Devlete de katkıları büyüktür. Takibin makul sürede tamamlanması, icra dairelerinin iş yükünü azaltır ve daha az masraf yapılmasını sağlar. Dolayısıyla Devletin mali yükü de bu oranda azalır.

Takip ekonomisi ilkesi, Anayasa ile güvence altına alınan pek çok temel hak ve özgürlükle yakın ilişki içerisindedir. Öyle ki takip ekonomisinin ihlâli, bazı durumlarda bu hak ve özgürlüklerin de ihlâli anlamına gelmektedir. Örneğin, takip harçlarının yüksek olması, takibin makul giderle tamamlanmasına engel olduğundan takip ekonomisine aykırıdır. Diğer taraftan bireylerin icra takibi yapmasına engel olduğundan hak arama özgürlüğüne aykırıdır. Bu nedenle icra takipleri sırasında takip ekonomisinin gözetilmesi, temel hak ve özgürlüklerin korunması açısından da gereklidir. Ayrıca icra takip yetkisinin Devletin tekelinde bulunması da, takibin makul sürede, makul giderle ve düzenli bir şekilde sonuçlandırılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

İcra ve İflâs Kanunu'nda yapılan pek çok değişiklikte, takip ekonomisinin gözetildiği görülmektedir. Kanun'da kısa sürede, derhal gibi ifadeler yer verilmesi, yapılan işlemlerin süreye bağlanması, takip ekonomisi anlayışının birer yansımasıdır. Ancak belirtmek gerekir ki, yapılan değişikliklere rağmen icra takibinin ilerleyişine engel olan durumların tamamen ortadan kaldırıldığı söylenemez. İlâmsız icra takibine ilişkin sorunlar, icra takip sisteminin karmaşık bir yapıya sahip olması, tebligatlarda yaşanan aksaklıklar gibi sorunlar, takip ekonomisi ilkesinin amacına ulaşmasına engel olmaktadır. Bu durum aynı zamanda hukuki güvenliğin bozulmasına da sebebiyet vermektedir. Zira hukuki güvenlik ilkesi, bireylerin Devlete güven duymasını, Devletin de bu güven duygusunu boşa çıkarmamasını gerektirir. Bu nedenle, takibin daha çabuk, daha az giderle ve etkili bir şekilde yürütülebilmesi için öncelikle usulsüz tebligatlardan kaynaklanan sorunlara kalıcı çözümler üretilmelidir. Bu bağlamda icra dairesine, tebligatın usulüne uygun olup olmadığını denetleme yetkisi verilmesi, usulsüz tebligatların azalmasında fayda sağlar.

Takip ekonomisinin ve hukuki güvenlik ilkesinin gereği olarak, borçlunun, takibin ilerleyişini yavaşlatan tutum ve davranışlarına engel

olacak düzenlemeler yapılmalı, ancak aynı zamanda borçluya kendisini savunma imkânı verilerek menfaat dengesi de sağlanmalıdır. Bunun yanı sıra, icra takip sistemi daha sade hale getirilmeli, ilâmsız icra prosedürüne ilişkin düzenlemeler yeniden gözden geçirilmelidir.

KAYNAKÇA

AKDAĞ, Sami, “Klasik Tebligat Sorunlarının Elektronik Tebligat Sürecine Etkileri”, İBD, C. 87, S. 1, 2013, s. 271-274

AKKAN, Mine, “Medeni Usul Hukukunda Etkin Hukukî Koruma”, MİHDER, C. 3, S. 6, 2007/1, s. 29-68

AŞIK, İbrahim, İcra Sözleşmeleri, Turhan Kitabevi, Ankara, 2006

ATALAY, Oğuz, “İlâmsız İcra Yargısız İnfaz Olur mu?”, Hukuki Perspektif Dergisi, S. 1, 2004, s. 67-69

BELGESAY, Mustafa Reşit, İcra ve İflâs Kanunu Şerhi, 4. Baskı, M. Sıralar Matbaası, İstanbul, 1954

BERKİN, Necmeddin, M., İcra Hukuku Dersleri, İkinci Baskı, Hamle Matbaası, İstanbul, 1969 (İcra Hukuku)

BERKİN, Necmeddin M., Tatbikatçılara İcra Hukuku Rehberi, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1980 (İcra)

BÜLBÜL, Erdoğan, İdari İşlemlerin Yürürlükten Kaldırılması, Beta Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2010

ÇETİN, İbrahim, “Medeni Usul Hukukunda Usul Ekonomisi”, Sayıştay Dergisi, 2010/78, s. 81-109

EDİS, Seyfullah, Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri, 6. Baskı, Ankara Üniversitesi Basım Evi, Ankara, 1997

ERDOĞAN, Mustafa, Anayasal Demokrasi, 10. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2013

ERMENEK, İbrahim, “Anayasa Mahkemesinin Bireysel Başvuru Üzerine Verdiği Kararların Medeni Yargılama Hukukuna Yansımaları ve Bu Alanda Ortaya Çıkan Bazı Özel Durumlar”, MİHDER, C. 9, S. 26, 2013/3, s.

3-55 (Bireysel Başvuru)

ERMENEK, İbrahim, ‘‘Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun Yürürlüğe Girmesinden Sonra Makul Giderle Yargılanma Hakkına İlişkin Olarak Ortaya Çıkan Bazı Güncel Sorunlar ve Usul Ekonomisi İlkesi’’, Prof. Dr. Ramazan ARSLAN’a Armağan, C. 1, Yetkin Yayınları, Ankara, 2015, s. 767-801 (Usul Ekonomisi İlkesi)

ERMENEK, İbrahim, Medenî Usul Hukukunda Davaların Birleştirilmesi ve Ayrılması, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014 (Ayrılma)

ERMENEK, İbrahim, ‘‘Medeni Usul Hukukunda Şekilcilik’’, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 4, S. 1-2, 2000, s. 142-179 (Şekilcilik)

GÜRDOĞAN, Burhan, İcra Hukuku Dersleri, Ajans - Türk Matbaası, Ankara, 1970

KARSLI, Abdurrahim, İcra ve İflâs Hukuku, Alternatif Yayıncılık, 3. Baskı, İstanbul, 2014

KİRAZ, Taylan Özgür, İcra Mahkemesinde İtirazın Kaldırılması, Adalet Yayınevi, 4. Baskı, Ankara, 2013

KÖKÜSARI, İsmail, Anayasa Hukukunda Hukuki Güvenlik İlkesi, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015

KURU, Baki, İcra ve İflâs Hukuku, C. 1, Evrim Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1988, s. 27 (İcra)

KURU, Baki, İcra ve İflâs Hukuku El Kitabı, Tamamen Yeniden Yazılmış ve Genişletilmiş İkinci Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013 (El Kitabı)

KURU, Baki, İcra ve İflâs Hukukunda Menfi Tespit Davası ve İstirdat Davası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2003 (Menfi Tespit)

KURU, Baki, ‘‘Ödeme Emrine İtirazın Muvakkaten Kaldırılması Müessesesinin Lüzumsuzluğu Hakkında Düşünceler’’, AD. 1969/10, s. 614-621 (Muvakkaten Kaldırılma)

KURU, Baki/ ARSLAN, Ramazan/ YILMAZ, Ejder, İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, 27. Baskı, Ankara, 2013

MUŞUL, Timuçin, İcra İflâs Hukuku, C. 1, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013 (İcra)

MUŞUL, Timuçin, İcra ve İflâs Hukukunda Menfi Tespit ve İstirdat Davaları, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014 (Menfi Tespit)

ÖZBEK, Mustafa, “Sosyal Devletin Gereği: Adalet Erişim”, MİHDER, C. 2, S. 4, 2006 s. 907-927

ÖZEKES, Muhammet, Medeni Usul Hukukunda Hukuki Dinlenilme Hakkı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2003 (Hukuki Dinlenilme Hakkı)

ÖZEKES, Muhammet, İcra Hukukunda Temel Haklar ve İlkeler, Yetkin Yayınları, Ankara, 2009 (İlkeler)

ÖZEKES, Muhammet, “Türk İcra Hukukunun Sorunları ve Temel Haklar Bakımından Genel Değerlendirme”, Medeni usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı- VII, İlâmsız İcra, İzmir/ Çeşme, 24-25 Ekim 2008, Ankara, 2009, s. 265-322 (Sorunlar)

ÖZEKES, Muhammet, “Yeni Bir İcra Sistemi Önerisi”, DEÜHFD, C. 11, Özel Sayı, 2009, s. 921-940 (Öneri)

ÖZTEK, Selçuk, “Türk İcra Hukukunun Eleştirisi”, Medeni usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı- VII, İlâmsız İcra, İzmir/ Çeşme, 24-25 Ekim 2008, Ankara, 2009, s. 201-209

PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/ÖZEKES, Muhammet, Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013

PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral/ÖZEKES, Muhammet, İcra ve İflâs Hukuku Ders Kitabı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2014

PEKCANITEZ, Hakan, İcra – İflâs Hukukunda Şikâyet, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1986

POSTACIOĞLU, İlhan, E./ALTAY, Sümer, İcra Hukuku Esasları, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010

POSTACIOĞLU, İlhan, E., İcra Hukuku Esasları, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, İkinci Baskı, İstanbul, 1969

RÜZGARESEN, Cumhur, “Medeni Yargılama Hizmetlerinin Bedelsiz Olmaması ve Nedenleri”, Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, www.e-akademi.org, S. 100, Haziran 2010 (Yargılama Hizmetleri)

RÜZGARESEN, Cumhur, Medeni Muhakeme Hukukunda Usul

Ekonomisi İlkesi, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013 (Usul Ekonomisi)

SÜTÇÜ, Nezh, ‘‘Adli Tebligatla İlgili Sorunlar’’, İBD, C. 80, S. 5, 2006, s. 1975-2006

TANRIVER, Süha, ‘‘Hukuk Yargısında Etkinliğin Sağlanması İçin Alınması Gereken Önlemler Üzerine’’, AÜHFD, 2001/1-4, s. 67-83

TERCAN, Erdal, ‘‘Harçlar Kanunu m. 28/a ve m. 32’nin Mahkeme Kararları ve Yeni Kanuni Düzenlemeler Işığında Değerlendirilmesi’’, EÜHFD, C. XIV, S. 1-2, 2010, s. 137-169

TÜRK, Ahmet, Maddi Hukuk ve İcra - İflâs Hukuku Yönleriyle Menfi Tespit Davası, Yetkin Yayınları, Ankara, 2006

UMAR, Bilge, İcra ve İflâs Hukukunun Tarihî Gelişmesi ve Genel Teorisi, Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Yayınları, No: 64/38, İzmir, 1973

ÜSTÜNDAĞ, Saim, İcra Hukukunun Esasları, Nesil Matbaacılık, 7. Bası, İstanbul, 2000

YILDIRIM, Mehmet Kamil/DEREN YILDIRIM, Nevhis, İcra ve İflâs Hukuku, Beta Yayıncılık, 6. Baskı, İstanbul, 2015

YILMAZ, Ejder, ‘‘Dünden Bugüne İcra İflâs Kanunumuz’’, SÜHFD, C. 11, S. 3-4, 2003, s. 9-45 (Dünden Bugüne)

YILMAZ, Ejder, ‘‘Usul Ekonomisi’’, AÜHFD, C. 57, S. 1, 2008, s. 243-274 (Usul Ekonomisi)

YILMAZ, Ejder, ‘‘Yargılama Giderlerinin İşlevi ve Sosyal Hukuk Devleti’’, ABD, 1984/2 s. 200-224 (Yargılama Giderlerinin İşlevi)

KISALTMALAR

ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AD	: Adalet Dergisi
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AYM	: Anayasa Mahkemesi
B.	: Başvuru
bkz.	: bakınız
C.	: Cilt
cüm.	: cümle
DEÜHFD	: Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
dp.	: Dipnot
E.	: Esas
EÜHFD	: Erzurum Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.T.	: Erişim Tarihi
HMK	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İİK	: İcra ve İflâs Kanunu
K.	: Karar
KİBB	: Kazancı İçtihat Bilgi Bankası
m.	: madde
MİHDER	: Medeni Usul ve İcra İflâs Hukuku Dergisi
Örn.	: Örneğin
Parg.	: Parağraf
RG	: Resmi Gazete
S.	: Sayı
s.	: sayfa
SÜHFD	: Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
T.	: Tarih
vd.	: ve devamı
Y.	: Yıl

